

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

**Методичні вказівки
до виконання курсової роботи для студентів
за напрямом підготовки 0501 «Економіка і підприємництво»
спеціальності 6.050100 «Фінанси і кредит» заочної форми навчання**

Затверджено:
на засіданні кафедри фінансів
протокол № від квітня 2014 р.

Чернігів ЧНТУ 2014

Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва. Методичні вказівки до виконання курсової роботи для студентів за напрямом підготовки 0501 «Економіка і підприємництво» спеціальності 6.050100 «Фінанси і кредит» / Укладачі: Г.В. Кравчук, І.В.Лисенко. – Чернігів: ЧНТУ, 2014. – 24 с.

Укладачі: Кравчук Ганна Вікторівна, доктор економічних наук, професор

Лисенко Ірина Володимирівна, асистент

Відповідальний за випуск: Ільчук Валерій Петрович, завідувач кафедри фінансів, доктор економічних наук, професор

Рецензент: Ільчук В.П., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Чернігівського національного технологічного університету

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 Загальні положення курсової роботи	5
2 Методика вибору теми курсової роботи	6
3 Рекомендована тематика курсових робіт	6
4 Організація керівництва курсовою роботою	7
5 Структура курсової роботи	8
6 Вимоги до змісту курсової роботи	8
Методика виконання розрахунків у другому розділі	9
7. Дослідження формування та використання фінансових ресурсів підприємства	9
7.1 Загальна характеристика підприємства	9
7.2 Аналіз балансу та звіту про фінансові результати	11
7.3 Оцінка результативних показників функціонування підприємства	14
8 Вимоги до оформлення курсової роботи	18
8.1 Оформлення таблиць	19
8.2 Оформлення рисунків	19
8.3 Оформлення формул	19
8.4 Оформлення посилань	20
8.5 Порядок оформлення додатків	20
8.6 Порядок оформлення списку літератури	20
9 Критерії оцінки курсової роботи	21
10 Організація захисту курсової роботи	21
Навчально-методична література рекомендована для виконання курсової роботи	22
Додаток А – Зразок оформлення титульного аркушу курсової роботи	23
Додаток Б – Зразок оформлення змісту курсової роботи	24

ВСТУП

Ефективність функціонування та розвиток підприємства прямо залежать від того, наскільки раціонально підприємство розпоряджається своїми фінансовими ресурсами. Управління фінансами підприємств базується на об'єктивних та суб'єктивних законах суспільного розвитку, на знанні та використанні закономірностей розподілу готового продукту і валового доходу підприємства. Від того, наскільки підприємство забезпечено необхідними ресурсами, залежить його платоспроможність, що значною мірою визначає фінансовий стан цього підприємства. Саме тому одним із головних завдань фінансової діяльності будь-якого підприємства є розробка та здійснення ефективної системи управління фінансовими ресурсами.

Значення управління фінансами підприємств полягає в такій організації роботи фінансових служб, яка дає змогу залучати додаткові фінансові ресурси на найвигідніших умовах, інвестувати їх із найбільшим ефектом, проводити прибуткові операції на фінансовому ринку.

Складна економічна ситуація, яка склалася в країні, характеризується типовими для таких процесів загальною фінансовою нестабільністю, інфляцією, що циклічно чергуються з фазами спаду, депресії, незначним зростанням обсягів виробництва. У цих умовах результати діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта, що залежать від безлічі факторів, піддані істотним коливанням.

Це призводить до того, що одні господарюючі суб'єкти порівняно благополучно проходять традиційні для «життєвого циклу» стадії росту. Виходячи на ринок, такі господарюючі суб'єкти, активно використовуючи ринкові регулятори, стабілізують свою діяльність. Інші ж, вичерпавши можливості протистояння тенденціям стагнації й депресії, кризі взаємних неплатежів, наближаються до банкрутства або стають банкрутами.

Необхідною умовою прибуткової діяльності будь-якого підприємства є правильна і раціональна організація його фінансів. Для того, щоб успішно функціонувати на ринку кожне підприємство зобов'язане формувати, розподіляти і використовувати фонди грошових коштів, обґрунтовано залучати зовнішні джерела фінансування.

Фінанси впливають на кількісні і якісні параметри будь-якого економічного явища чи процесу на підприємстві, а також на кінцеві результати його діяльності. Кваліфіковане управління фінансами сприяє швидкій адаптації підприємств до роботи у конкурентному ринковому середовищі, трансформації їх діяльності відповідно до змін чинного законодавства.

У зв'язку з цим зростають вимоги до підготовки спеціалістів з вищою освітою, яким належить вирішувати надзвичайно важливі й складні проблеми управління фінансовими ресурсами підприємств.

1 Загальні положення курсової роботи

Курсова робота є формою підсумкового контролю знань студентів. Підсумковий контроль у формі написання курсової роботи проводиться після закінчення теоретичного та практичного курсу з дисципліни «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва».

Метою підсумкового контролю є оцінка результатів навчання та рівня знань студентів з дисципліни «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», ступінь засвоєння ними теоретичного матеріалу і обсяг практичних навичок у галузі організації та технології здійснення суб'єктами господарювання фінансової діяльності.

Курсова робота є складовою частиною навчального процесу. Метою виконання курсової роботи слід визначити таке: виявлення рівня теоретичної і практичної підготовки студента.

Курсова робота є самостійним науковим дослідженням і відображує професійну готовність студента, його здатність до аналітичного та конструктивного мислення, проведення дослідження і висування узагальнень та певних концепцій на цій підставі, вміння висувати обґрунтовані пропозиції щодо підвищення ефективності фінансової діяльності підприємства та підтверджувати розрахунками економічну ефективність цих пропозицій.

Метою виконання курсової роботи є придбання студентами навичок щодо:

- ✓ самостійного опрацювання літературних джерел та нормативно-правової бази;
- ✓ формування узагальнень, висновків щодо дослідження економічної проблеми з конкретної теми;
- ✓ підбору та опрацювання статистичного матеріалу, який доцільно приводити у контексті досліджуваної теми;
- ✓ оволодіння різними методами та прийомами розв'язання практичних завдань;
- ✓ аналізу фінансової діяльності суб'єктів підприємництва на підставі фактичних даних;
- ✓ розробки пропозицій щодо покращення фінансової діяльності суб'єктів підприємництва та оцінки економічної ефективності запропонованих заходів;
- ✓ прогнозування та планування перспектив розвитку фінансової діяльності суб'єктів підприємництва з обраного напрямку дослідження.

2 Методика вибору теми курсової роботи

Тема курсової роботи обирається студентом самостійно, але за умови, що одна і та ж тема роботи не може повторюватися в одній академічній групі. Студенти різних академічних груп можуть обирати однакові теми дослідження за умови різних об'єктів проведення наукового дослідження.

Затверджена кафедрою тематика курсових робіт наводиться у розділі 3 даних методичних вказівок. Якщо студент бажає проводити наукове дослідження з теми, яка відсутня у переліку тем курсових робіт, він повинен звернутися з цього приводу до завідувача кафедрою фінансів, наукового керівника або керівника навчального курсу. Студент повинен обґрунтувати своє прохання щодо затвердження теми, яка не входить до переліку тем курсових робіт з даної навчальної дисципліни.

3 Рекомендована тематика курсових робіт

1. Особливості фінансової діяльності біржових посередників.
2. Фінансове забезпечення діяльності підприємства.
3. Фінансова діяльність небанківських кредитних організацій.
4. Фінансові ресурси підприємства і резерви їх збільшення.
5. Організація фінансової діяльності недержавних пенсійних фондів.
6. Управління фінансовими ресурсами страхових компаній.
7. Діяльність фінансових посередників на ринку нерухомості.
8. Венчурне фінансування діяльності суб'єктів господарювання.
9. Специфіка фінансової діяльності інвестиційних фондів і компаній в системі мобілізації фінансових ресурсів.
10. Фінансування оборотних активів підприємства.
11. Фінансові посередники у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
12. Ринок консалтингових послуг в сучасних умовах господарювання.
13. Рейтингові агентства як елемент сучасної фінансової системи.
14. Фінансування інвестиційної діяльності підприємства.
15. Сутність та роль факторингових компаній на фінансовому ринку.
16. Механізм портфельного інвестування та фінансові інструменти його реалізації.
17. Діяльність страхових посередників в умовах формування страхового ринку.
18. Операції комерційних банків з цінними паперами.
19. Використання контролінгу в діяльності суб'єктів господарювання.
20. Особливості діяльності благодійних та інших неприбуткових організацій у сфері господарювання.
21. Кластер як сучасна форма кооперації суб'єктів господарювання.
22. Комерційні банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва.
23. Особливості фінансової діяльності акціонерних товариств.
24. Формування та регулювання власного капіталу підприємства.

25. Специфіка фінансової діяльності суб'єктів малого підприємництва.
26. Учасники ринку цінних паперів та їх функції.
27. Фінансові аспекти реорганізації суб'єктів господарювання.
28. Особливості відкриття представництв іноземних комерційних структур та характеристика їх фінансової діяльності.
29. Особливості фінансової діяльності спільних підприємств з іноземним капіталом.
30. Форфейтинг як спосіб фінансування зовнішньоекономічних операцій.
31. Сутність синергічного ефекту від операцій злиття та поглинання.
32. Аналіз валютних ризиків суб'єктів господарювання.
33. Удосконалення форм розрахунків при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.
34. Інвестиційна привабливість та кредитоспроможність позичальника.
35. Кредитне фінансування діяльності підприємства та визначення його кредитоспроможності.
36. Використання форвардних, ф'ючерсних і опціонних контрактів у фінансовій діяльності суб'єктів господарювання.
37. Діяльність суб'єктів господарювання на ринку цінних паперів.
38. Діяльність суб'єктів господарювання на фінансовому ринку.
39. Фінансова діяльність суб'єкта господарювання на ринку облігацій.
40. Мобілізація фінансових ресурсів з використанням векселів.
41. Факторингова і форфейтингова діяльність суб'єктів господарювання.
42. Лізингова діяльність суб'єктів господарювання.
43. Фінансова діяльність промислово-фінансових груп.
44. Чинники виникнення та діагностування фінансової кризи на підприємстві.
45. Методи оцінки вартості бізнесу.
46. Ринкова вартість компанії як основа ухвалення інвестиційного рішення.
47. Форми фінансового забезпечення суб'єктів підприємництва та організація їх фінансової діяльності.
48. Джерела формування майна суб'єктів господарювання.
49. Шляхи подолання фінансової кризи суб'єктів господарювання.
50. Формування ресурсів та кредитна політика .

4 Організація керівництва курсовою роботою

На час виконання курсової роботи за студентами закріплюються наукові керівники з професорсько-викладацького складу кафедри «Фінансів», які надають консультації з приводу написання та оформлення курсової роботи та вирішують питання щодо допуску курсової роботи до захисту.

5 Структура курсової роботи

Курсова робота повинна складатися з:
Титульного аркушу;
Змісту;
Вступу;
Основної частини, яка містить три розділи;
Висновків;
Переліку посилань;
Додатків.

6 Вимоги до змісту курсової роботи

Титульний аркуш курсової роботи повинен містити найменування вищого навчального закладу, де виконується курсова робота; кафедра на якій виконується робота; назва дисципліни та тема курсової роботи; прізвище, ім'я та по батькові автора роботи; науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові наукового керівника; місто і рік захисту роботи. Приклад титульного аркушу наведено у додатку А.

Тематика курсової роботи повинна розкриватися у змісті наукової роботи. План курсової роботи студент повинен узгодити з науковим керівником.

Зміст курсової роботи подається на початку роботи.

Об'єктом дослідження може бути підприємство, страхова компанія, фінансово-кредитна установа з будь-якою організаційною формою та формою власності, яке обирається кожним студентом самостійно.

У вступі до курсової роботи розкривається сутність та сучасний стан наукової проблеми, її роль та значущість, обґрунтовується актуальність обраної теми наукового дослідження, визначається мета та завдання курсової роботи, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети, конкретизується об'єкт, зазначається предмет та методи дослідження.

До методів дослідження відносяться загальнонаукові і спеціальні методи та прийоми, а саме: аналіз і синтез; систематизація; математично-статистичний аналіз; структурний аналіз; порівняння; економіко-математичні методи; моделювання та прогнозування та інші. Обсяг вступу складає 2-3 аркуші.

Основна частина курсової роботи складається з трьох розділів, які містять відповідні підрозділи. На початку кожного розділу розміщується короткий опис обраного напрямку та в кінці кожного розділу робляться узагальнення отриманих наукових та практичних результатів.

Перший розділ курсової роботи розкриває основні теоретичні та методичні положення обраної теми дослідження за допомогою висвітлення робіт вітчизняних та зарубіжних науковців, визначає позиції автора даної роботи та містить аналіз нормативно-правової бази щодо регламентації фінансової діяльності підприємства. Обсяг розділу становить 7-9 сторінок.

Другий розділ курсової роботи носить аналітичний характер та розкриває методика розрахунків, гіпотези, що підтверджуються шляхом проведення відповідних розрахунків, відображує аналіз та оцінку об'єкту дослідження. Структурні складові для усіх тем курсової роботи однакові та мають такий вигляд.

2. Дослідження формування та використання фінансових ресурсів підприємства «назва об'єкта дослідження»

2.1 Загальна характеристика підприємства

2.2 Аналіз балансу та звіту про фінансові результати

2.3 Оцінка результативних показників функціонування підприємства

Обсяг розділу становить – 9-12 сторінок.

Третій розділ курсової роботи носить конструктивний характер і відображує рекомендації та результати власних досліджень автора, обґрунтування пропозицій певними розрахунками. Обсяг розділу становить – 6-8 сторінок.

Висновки до курсової роботи містять найбільш важливі теоретичні та практичні результати проведеного наукового дослідження за всіма розділами роботи. Обсяг висновків становить – 2-3 сторінки.

Перелік посилань відображує бібліографічний опис навчально-методичної та наукової літератури, нормативно-правових актів, періодичних видань. Бібліографічний опис оформлюється згідно з діючими стандартами з бібліографічної та видавничої справи. Перелік посилань має містити не менш ніж 25 джерел.

Додатки розміщуються наприкінці курсової роботи та можуть містити інформацію, яка допомагає повністю розкрити зміст наукового дослідження, але є допоміжною. Орієнтовний зміст курсової роботи наведено у додатку А.

7 Методика виконання розрахунків у другому розділі

7.1 Дослідження формування та використання фінансових ресурсів підприємства «назва об'єкта дослідження»

7.2 Загальна характеристика підприємства

Даний підрозділ містить аналітичну таблицю за даними підприємства – об'єкту дослідження на початок та кінець звітного періоду.

Після заповнення таблиці необхідно провести аналіз зміни показників та зробити висновки.

Таблиця 7.1 – Фінансово економічна характеристика підприємства

Показник	На початок періоду	На кінець періоду	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
1	2	3	4	5
Чистий дохід, тис.грн.	р. 2000 ф.№2 стов. 4	р. 2000 ф.№2 стов. 3	3 _{стов.} -2 _{стов.}	$\frac{4_{\text{стов.}}}{2_{\text{стов.}}} * 100\%$
Собівартість, тис.грн.	р. 2050 ф.№2 стов. 4	р. 2050 ф.№2 стов. 3	3 _{стов.} -2 _{стов.}	$\frac{4_{\text{стов.}}}{2_{\text{стов.}}} * 100\%$
Чистий прибуток, тис.грн.	р. 2350(2355)ф.№2 стов. 4	р. 2350(2355)ф.№2 стов. 3	3 _{стов.} -2 _{стов.}	$\frac{4_{\text{стов.}}}{2_{\text{стов.}}} * 100\%$
Рентабельність,%	$\frac{\text{чистий прибуток п.п.}}{\text{собівартість п.п.}} * 100\%$	$\frac{\text{чистий прибуток к.п.}}{\text{собівартість к.п.}} * 100\%$	3 _{стов.} -2 _{стов.}	$\frac{4_{\text{стов.}}}{2_{\text{стов.}}} * 100\%$
Вартість майна, тис.грн.	р. 1300ф.№1 стов. 3	р. 1300ф.№1 стов. 4	3 _{стов.} -2 _{стов.}	$\frac{4_{\text{стов.}}}{2_{\text{стов.}}} * 100\%$
Основні засоби, тис.грн.	р. 1095ф.№1 стов. 3	р. 1095ф.№1 стов. 4	3 _{стов.} -2 _{стов.}	$\frac{4_{\text{стов.}}}{2_{\text{стов.}}} * 100\%$
Оборотні активи, тис.грн.	р. 1195ф.№1 стов. 3	р. 1195ф.№1 стов. 4	3 _{стов.} -2 _{стов.}	$\frac{4_{\text{стов.}}}{2_{\text{стов.}}} * 100\%$
Фондовіддача, грн./грн.	$\frac{\text{чистий дохід п.п.}}{\text{основні засоби п.п.}}$	$\frac{\text{чистий дохід к.п.}}{\text{основні засоби к.п.}}$	3 _{стов.} -2 _{стов.}	$\frac{4_{\text{стов.}}}{2_{\text{стов.}}} * 100\%$

7.3 Аналіз балансу та звіту про фінансові результати

Таблиця 7.2 – Аналіз складу та динаміки зміни майна підприємства

Актив	Код рядка	На початок періоду	На кінець періоду	Відхилення			
				Абсол., тис.грн.	Відносне, %		
1	2	3	4	5	6		
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи	1000	Переносяться лише рядки з цифрами даними з форми звітності № 1 «Баланс»	Переносяться лише рядки з цифрами даними з форми звітності № 1 «Баланс»	4стобчик-3стобчик	$\frac{5\text{стобчик}}{3\text{стобчик}} \cdot 100\%$		
первісна вартість	1001						
накопичена амортизація	1002						
Незавершені капітальні інвестиції	1005						
Основні засоби	1010						
первісна вартість	1011						
знос	1012						
Інвестиційна нерухомість	1015						
Довгострокові біологічні активи	1020						
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030						
інші фінансові інвестиції	1035						
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040						
Відстрочені податкові активи	1045						
Інші необоротні активи	1090						
Усього за розділом I	1095						
II. Оборотні активи							
Запаси	1100						
Поточні біологічні активи	1110						
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125						
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	1130						
з бюджетом	1135						
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155						
Поточні фінансові інвестиції	1160						
Гроші та їх еквіваленти	1165						
Витрати майбутніх періодів	1170						
Інші оборотні активи	1190						
Усього за розділом II	1195						
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200						
Баланс	1300						

Таблиця 7.3 – Аналіз складу та динаміки зміни джерел формування майна підприємства

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення			
				Абсолютне, тис.грн.	Відносне, %		
1	2	3	4	5	6		
I. Власний капітал							
Зареєстрований капітал	1400	Переносяться лише рядки з цифрами даними з форми звітності № 1 «Баланс»	Переносяться лише рядки з цифрами даними з форми звітності № 1 «Баланс»	4стобчик-3стобчик	$\frac{5\text{стобчик}}{3\text{стобчик}} 100\%$		
Капітал у дооцінках	1405						
Додатковий капітал	1410						
Резервний капітал	1415						
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420						
Неоплачений капітал	1425						
Вилучений капітал	1430						
Усього за розділом I	1495						
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання	1500						
Довгострокові кредити банків	1510						
Інші довгострокові зобов'язання	1515						
Довгострокові забезпечення	1520						
Цільове фінансування	1525						
Усього за розділом II	1595						
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	1600						
Поточна кредиторська заборгованість за:							
довгостроковими зобов'язаннями	1610						
товари, роботи, послуги	1615						
розрахунками з бюджетом	1620						
розрахунками зі страхування	1625						
розрахунками з оплати праці	1630						
Поточні забезпечення	1660						
Доходи майбутніх періодів	1665						
Інші поточні зобов'язання	1690						
Усього за розділом III	1695						
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700						
Баланс	1900						

Таблиця 7.4 – Формування чистого фінансового результату підприємства*

Стаття	Код рядка	За попередній період	За звітний період	Відхилення			
				Абсолютне, тис.грн.	Відносне, %		
1	2	3	4	5	6		
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	Переносяться лише рядки з цифрами даними з форми звітності № 2 «Звіт про фінансові результати»	Переносяться лише рядки з цифрами даними з форми звітності № 2 «Звіт про фінансові результати»	4стовбчик-3стовбчик	$\frac{5\text{стовбчик}}{3\text{стовбчик}} 100\%$		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050						
Валовий:							
прибуток	2090						
збиток	2095						
Інші операційні доходи	2120						
Адміністративні витрати	2130						
Витрати на збут	2150						
Інші операційні витрати	2180						
Фінансовий результат від операційної діяльності:							
прибуток	2190						
збиток	2195						
Дохід від участі в капіталі	2200						
Інші фінансові доходи	2220						
Інші доходи	2240						
Фінансові витрати	2250						
Втрати від участі в капіталі	2255						
Інші витрати	2270						
Фінансовий результат до оподаткування:							
прибуток	2290						
збиток	2295						
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300						
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305						
Чистий фінансовий результат:							
прибуток	2350						
збиток	2355						

* **Увага!** У формі звітності спочатку розташовані дані звітного періоду потім попереднього. Для здійснення аналізу необхідно періоди поміняти містами.

Таблиця 7.5 – Складові та динаміка зміни формування операційних витрат підприємства*

Назва статті	Код рядка	За попередній період	За звітний період	Відхилення	
				Абсолютне, тис.грн.	Відносне відхилення, %
1	2	3	4	5	6
Матеріальні затрати	2500	Переносяться усі рядки з форми звітності № 2 «Звіт про фінансові результати»	4стовбчик- 3стовбчик	$\frac{5\text{стовбчик}}{3\text{стовбчик}} 100\%$	
Витрати на оплату праці	2505				
Відрахування на соціальні заходи	2510				
Амортизація	2515				
Інші операційні витрати	2520				
Разом	2550				

* **Увага!** У формі звітності спочатку розташовані дані звітного періоду потім попереднього. Для здійснення аналізу необхідно періоди поміняти містами.

Після заповнення кожної таблиці (7.2-7.5) необхідно провести аналіз зміни показників та зробити висновки.

7.4 Оцінка результативних показників функціонування підприємства

Фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. У найконцентрованішому вигляді фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.

Коефіцієнт поточної ліквідності (Кпл) – характеризує достатність обігових активів для задоволення поточних зобов'язань. Відповідно до загальноприйнятих стандартів цей показник повинен знаходитись в межах від 1,5 до 2.

$$K_{пл} = \frac{\text{Оборотні активи р.1195 ф.№1}}{\text{Поточні зобов'язання і забезпечення р.1695 ф.№1}} \quad (7.1)$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності (Кшл) – характеризує можливість погашення фірмою короткострокових зобов'язань поточними активами за відрахуванням запасів. Показник повинен знаходитись в межах 0,7-0,8.

$$K_{шл} = \frac{\text{Оборотні активи р.1195 ф.№1} - \text{Запаси р.1100 ф.№1}}{\text{Поточні зобов'язання і забезпечення р.1695 ф.№1}} \quad (7.2)$$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кал) – показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена миттєво. Теоретичне значення повинне бути не менше 0,2-0,25.

$$\text{Кал} = \frac{\text{Гроші та їх еквіваленти р.1165 ф.№1} + \text{Поточні фінансові інвестиції р.1160 ф.№1}}{\text{Поточні зобов'язання і забезпечення р.1695 ф.№1}} \quad (7.3)$$

Отримані результати розрахунків необхідно представити у вигляді таблиці 7.6.

Таблиця 7.6 – Коефіцієнтний аналіз ліквідності балансу підприємства

Коефіцієнт		Нормативне значення	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1.	Коефіцієнт поточної ліквідності (Кпл)	1,5-2,0			
2.	Коефіцієнт швидкої ліквідності (Кшл)	0,7-0,8			
3.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кал)	0,2-0,25			

Після заповнення таблиці 7.6 необхідно провести аналіз зміни показників та зробити висновки.

Ділова активність підприємства проявляється в динамічності його розвитку, досягненні поставлених цілей, ефективному використанні економічного потенціалу, розширенні ринків збуту.

Коефіцієнт обігу дебіторської заборгованості:

$$K_{об}^{дз} = \frac{\text{ЧД р.2000 ф.№2}}{\text{ДЗр. (1125 + 1130 + 1135 + 1155) ф.№1}} \quad (7.4)$$

де ЧД – чистий дохід від реалізації продукції;

ДЗ – дебіторська заборгованість.

Тривалість обігу дебіторської заборгованості:

$$T^{дз} = \frac{365}{K_{об}^{дз}} \quad (7.5)$$

де 365 – постійне значення кількості днів у році.

Коефіцієнт обігу кредиторської заборгованості:

$$K_{об}^{кз} = \frac{\text{СВ р.2050 ф.№2}}{\text{КЗр. (1615 + 1620 + 1625 + 1630 + 1660) ф.№1}} \quad (7.6)$$

де СВ – собівартість реалізованої продукції;
 КЗ – кредиторська заборгованість.
 Тривалість обігу кредиторської заборгованості:

$$T^{КЗ} = \frac{365}{K_{об}^{КЗ}} \quad (2.7)$$

Коефіцієнт обігу запасів:

$$K_{об}^З = \frac{СВ \text{ р.2050 ф.№2}}{Зр. 1100 \text{ ф.№1}} \quad (2.8)$$

де З – запаси.

Тривалість обігу запасів:

$$T^З = \frac{365}{K_{об}^З} \quad (2.9)$$

Таблиця 2.7 – Коефіцієнтний аналіз ділової активності

Показник		Попередній період	Звітний період	Відхилення
1	Коефіцієнт обігу дебіторської заборгованості			
2	Тривалість обігу дебіторської заборгованості, днів			
3	Коефіцієнт обігу кредиторської заборгованості			
4	Тривалість обігу кредиторської заборгованості, днів			
5	Коефіцієнт обігу запасів			
6	Тривалість обігу запасів, днів			

Після заповнення таблиці 2.7 необхідно провести аналіз зміни показників та зробити висновки.

Позитивний фінансовий результат діяльності підприємства характеризується абсолютними і відносними показниками; сумою отриманого прибутку і рівнем рентабельності.

В залежності від того, з чим порівнюється обраний показник прибутку, розрізняють дві групи коефіцієнтів рентабельності.

Рентабельність активів:

$$R_{акт} = \frac{ЧП \text{ р.2350(2355) ф.№2}}{\text{Активи р. 1300 ф.№1}} * 100\% \quad (2.10)$$

де ЧП – чистий прибуток.

Рентабельність власного капіталу:

$$R_{вк} = \frac{\text{ЧП р. 2350(2355) ф.№2}}{\text{ВК р. 1495 ф.№1}} * 100\% \quad (2.11)$$

де ВК – власний капітал.

Рентабельність реалізованої продукції:

$$R_{пр} = \frac{\text{ЧП р. 2350(2355) ф.№2}}{\text{Чиста виручка від реалізації р. 2000 ф.№2}} * 100\% \quad (2.12)$$

Таблиця 2.8– Коефіцієнтний аналіз рентабельності діяльності

	Показник	Попередній період	Звітний період	Відхилення
1	Рентабельність активів			
2	Рентабельність власного капіталу			
3	Рентабельність реалізованої продукції			

Після заповнення таблиці 2.8 необхідно провести аналіз зміни показників та зробити висновки.

Фінансова стійкість – це такий стан підприємства, коли обсяг його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто підприємство платоспроможне. Іншими словами, фінансова стійкість підприємства – це таке його становище, коли вкладені в підприємницьку діяльність ресурси окупаються за рахунок грошових надходжень від господарювання, а отриманий прибуток забезпечує самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів. Визначається фінансова стійкість відношенням вартості матеріальних оборотних активів (запасів та витрат) до величини власних та позикових джерел коштів для їх формування.

Коефіцієнт автономії:

$$K_{авт} = \frac{\text{ВК р. 1495 ф.№1}}{\text{Баланс р. 1300 ф.№1}} \quad (2.13)$$

де ВК – власний капітал підприємства;

ВДК – всього джерел коштів.

Коефіцієнт фінансової залежності:

$$K_{зал} = \frac{\text{Баланс р. 1300 ф.№1}}{\text{ВК р. 1495 ф.№1}} \quad (2.14)$$

Коефіцієнт фінансового ризику:

$$K_{\text{риз}} = \frac{ЗК (р. 1595 + 1695) ф. №1}{ВК р. 1495 ф. №1} \quad (2.15)$$

де ЗК- залучені кошти.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу:

$$K_{\text{мон}} = \frac{ВК р. 1495 ф. №1 - НА р. 1095 ф. №1}{ВК р. 1495 ф. №1} \quad (2.16)$$

Таблиця 2.9 – Показники фінансової стійкості

Назва показника	Попередній період	Звітний період	Відхилення
Коефіцієнт автономії			
Коефіцієнт фінансової залежності			
Коефіцієнт фінансового ризику			
Коефіцієнт маневреності власного капіталу			

Після заповнення таблиці 2.9 необхідно провести аналіз зміни показників та зробити висновки.

8 Вимоги до оформлення курсової роботи

Курсову роботу виконують рукописним способом, друкують машинописним способом або за допомогою комп'ютера на одній стороні аркуша паперу формату А4 (210x297 мм). При використанні комп'ютера робота друкується у текстовому редакторі Word кегель 14 Times New Roman з полуторним міжрядковим інтервалом.

При написанні або друкуванні тексту курсової роботи береги залишають зверху, знизу, зліва не менше 20 мм, справа не менше 10 мм. Текст курсової роботи складається з розділів і підрозділів. Кожен розділ починається з нового аркушу, а підрозділи в межах одного розділу пишуться без розриву.

Тест курсової роботи складається з розділів та підрозділів. Кожен розділ та підрозділ має мати назву. Заголовки розділів та підрозділів друкуються з абзацу, маленькими літерами, крім першої великої, без крапки вкінці. Також крапка не ставиться після номеру розділу або підрозділу. Відстань між заголовком розділу і підрозділу повинна дорівнювати один інтервал, а між назвою підрозділу та текстом три інтервали. Нумерація сторінок починається з титульного аркуша, але номер на титульному аркуші та на змісті не ставиться. Номера сторінок ставляться у верхньому правому куті. Нумерація у курсовій роботі повинна бути наскрізною.

8.1 Оформлення таблиць

Таблиці з цифровим матеріалом подаються після першого їх згадування у тексті або на наступній за цим згадуванням сторінці. Таблиці друкуються арабськими цифрами порядковою нумерацією у межах розділу. Номер таблиці складається з номера розділу та номера таблиці у даному розділі. Назва таблиці друкується маленькими літерами за винятком першої великої з абзацного виступу. Якщо таблиця поділяється на кілька аркушів, то після закінчення таблиці на наступному аркуші пишуть «Продовження таблиці ___», вказуючи її порядковий номер.

Таблиця 8.1 – Структура активів підприємства

Показник	20__рік		20__рік		20__рік	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
1	2	3	4	5	6	7
Необоротні активи						
Оборотні активи						

Продовження таблиці 8.1

1	2	3	4	5	6	7
Доходи майбутніх періодів						
Валюта балансу						

8.2 Оформлення рисунків

Рисунки розміщуються у курсовій роботі після першого згадування про них або на наступному аркуші після першого згадування про рисунок. Рисунки нумеруються арабськими цифрами, перша цифра вказує на номер розділу, друга на порядковий номер рисунку у даному розділі. Назва рисунку пишеться з абзацного відступу, маленькими літерами з першої великої після слова «Рисунок». Наприклад, «Рисунок 2.3 – Структура активів підприємства», що означає третій рисунок другого розділу.

8.3 Оформлення формул

Формули розміщуються після першого посилання на них по тексту. Розміщуються посередині сторінки. Наведені у курсовій роботі формули нумерують арабськими цифрами в межах кожного розділу у круглих дужках - (2.5) – п'ята формула другого розділу, номер формули зазначається у крайньому правому положенні на рядку. Пояснення до символів, що входять до

формули наводяться послідовно до їх зазначення у формулі, кожне пояснення наводиться з нового рядка.

$$P_{\text{рп}} = \frac{\Pi}{\text{РП}}, \quad (8.1)$$

де $P_{\text{рп}}$ – рентабельність продаж;
 Π – прибуток;
 РП – обсяг реалізованої продукції.

8.4 Оформлення посилань

Посилання в тексті курсової роботи на джерела слід зазначати порядковим номером з переліком посилань, виділених двома квадратними дужками, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

«Прибуток – це та частина вартості продукту, що реалізується підприємством, яка залишається після покриття витрат виробництва» [8].

Відповідний опис у переліку посилань:

8. Фінанси підприємств: Підручник / За ред. професора А.М. Поддєрьогіна. – К.: КНЕУ, 2014. – 460 с.

8.5 Порядок оформлення додатків

Додатки слід оформлювати як продовження курсової роботи на її наступних сторінках, розташовуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті курсової роботи. Кожен додаток починається з нового аркуша і повинен мати заголовок, який відображує зміст додатку. Заголовок додатку друкується малими літерами з першої великої літери симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої повинно бути надруковано слово Додаток і велика літера, що позначає додаток. Наприклад, Додаток А.

8.6 Порядок оформлення списку літератури

Джерела рекомендується розміщувати у наступній послідовності:

1. Законодавчі та нормативні акти, Укази президента, постанови Верховної Ради.

2. Підручники, навчальні посібники, монографії, статті в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

В списку використаних джерел повинно бути вказано:

- для підручників, навчальних посібників, монографій – прізвище та ініціали автора, назва книги, місто видання, видавництво. Рік видання, кількість сторінок;
- для статей – прізвище та ініціали автора, назва статті, назва журналу, рік видання, номер журналу, номер сторінок статті.

9 Критерії оцінки курсової роботи

Після завершення написання курсової роботи студент подає її на рецензування науковому керівнику, який її рецензує. Рецензент визначає відповідність роботи, як за змістом так і за оформленням, вимогам кафедри та визначає попередню оцінку з якою робота допускається до захисту. Остаточна оцінка виставляється комісією за результатами захисту курсової роботи.

10 Організація захисту курсової роботи

Виконана курсова робота у визначені терміни подається на рецензування науковому керівнику, який призначається кафедрою. Після доопрацювання та усунення зауважень науковий керівник надає рецензію. Курсова робота, що має позитивну рецензію наукового керівника допускається до захисту.

Курсова робота захищається перед комісією, склад якої затверджується кафедрою. До захисту курсової роботи студент повинен підготувати доповідь, яка відображує ключові здобутки проведеного дослідження тривалістю 7-10 хвилин. Під час захисту члени комісії ставлять запитання студенту. За результатами захисту курсової роботи та враховуючи попередню оцінку рецензента (наукового керівника) виставляється остаточна оцінка за курсову роботу.

Таблиця 10.1 – Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для курсової роботи
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Навчально-методична література рекомендована для виконання курсової роботи

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
2. Господарській кодекс від 16.01.2003 № 436-IV
3. Податковий кодекс від 02.12.2011 № 2755-VI
4. Азаренкова Г.М., Мурей А.О. Сутність та роль санації в системі антикризового управління підприємства // Вісник національного університету Львівська політехніка – Л.: Видавництво Львівської політехніки, 2011 – №683, с. 117-121.
5. Артус М. М. Фінансовий механізм в умовах ринкової економіки / М. М. Артус // Фінанси України. – 2005. – № 5. – С. 54–59.
6. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія і практика : навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2009 –328с.
7. Бурденко І.М. Фінансова стійкість підприємств торгівлі та її забезпечення в умовах трансформації національної економіки [Текст] / І.М. Бурденко // Вісник ОДЕУ . – 2008.-№2.-с.40-45.
8. Загородна О., Серединська В. Діагностика фінансового стану і стійкості функціонування підприємств [Текст] / О. Загородна, В. Серединська // Вісник ТНЕУ. -2011.-№3. –с.20-24.
9. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. – 3-тє вид., перероб. і доп. / М. Я. Коробов. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2002. – 294 с.
10. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 224 с.
11. Лепейко Т.І., Доценко Т.О. Аналіз сучасних методик прогнозування ймовірності банкрутства підприємств //Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць № 1(10)2012
12. Мельникова М.О. Аналіз адекватності методів і прийомів кількісної оцінки фінансового стану підприємства // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ Магістр, 2011. – Вип. 4 (31). – 468 с.
13. Подольська В.О., Яріш О.В.Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.
14. Семенов А.Г. Методичні підходи щодо поліпшення фінансового стану підприємства // Держава та регіони. Серія: економіка та підприємництво. – 2010.- № 3. – С.214-217
15. Старостенко Г.Г., Мірко Н.В. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник- К.: ЦУЛ, 2008. – 202 с.
16. Старостенко Г. Г. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Г. Г. Старостенко, Н. В. Мірко. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 224 с.
17. Фінансова діяльність підприємства Підручник / Бандурка О. М., Коробов М. Я., Орлов П. І., Петрова К. Я.– 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Либідь, 2003. – 384 с.

Додаток А – Зразок оформлення титульного аркушу курсової роботи

Міністерство освіти і науки України
Чернігівський національний технологічний університет

Кафедра фінансів

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва»

на тему: «_____»

Виконав студент: _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Факультет _____

Спеціальність _____

Курс, група _____

Науковий керівник: _____
(вчене звання, наукове звання, прізвище, ім'я, по-батькові)

Дата здачі роботи на кафедру _____

Чернігів ЧНТУ 2014

Додаток Б – Зразок оформлення змісту курсової роботи

Курсова робота на тему:
«Фінансові ресурси підприємства і резерви їх збільшення»

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Дослідження сутності категорії «фінансові ресурси підприємства»

1.2 Методичні підходи до оцінки стану фінансових ресурсів підприємства

1.3 Сучасний стан фінансових ресурсів у текстильній галузі

2 ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА «НАЗВА ОБ'ЄКТА ДОСЛІДЖЕННЯ»

2.1 Загальна характеристика підприємства

2.2 Аналіз балансу та звіту про фінансові результати

2.3 Оцінка результативних показників функціонування підприємства

3 РЕЗЕРВИ ЗБІЛЬШЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

ВИСНОВКИ

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

ДОДАТОК А

ДОДАТОК Б